

gruent med det moraliske Ansvar, naar det paa hvert Punkt falder sammen med dette; men i det Dieblig, det constitutionelle Ansvar falder eet Sted og det moraliske et andet Sted, saa vil det constitutionelle Ansvar smulbre hen under Hænderne paa En, og vil i det afgjørende Dieblig have meget Lidet at betyde. Har man en usagkyndig Minister, vil han være Bærer af det constitutionelle Ansvar, men hans sagkyndige Raadgivere, Directeurerne, ville være Bærere af det moraliske Ansvar; der vil være en Deling tilstede, som vil medføre, at i det Dieblig, det constitutionelle Ansvar skal gjøres gjældende imod den usagkyndige Minister, vil dette Ansvar være meget svagt, fordi man vil føle, at det moraliske Ansvar ikke ligger hos denne Mand. Ugsaa i denne Henseende vil man altsaa forregne sig, naar man troer, at Fordele ville opnaaes. — Mangelen paa moralisk Ansvarlighed for de Gjerninger, som foretages af Ministeren, vil virke igjen, troer jeg, ikke alene i Forholdet til Rigsdagen, men ogsaa virke meget uheldigt netop under en Krig i Forhold til Krigsforetagenderne, thi det er klart, at kun den Mand, der selv har fuldstændig Sikkerhed i Benyttelsen af Krigsapparatet og har faaet denne Sikkerhed igjennem Erfaringer fra sit tidligere Liv, vil kunne dømmes sikkert om, hvad der kan udrettes med de Kræfter, der staae til hans Raadighed. Enhver Anden vil være udfat for enten at stille Forsvaret tillands eller tilvands Opgaver, som de ikke kunne løse, eller — hvad der efter vor Folkecharacter vistnok vil være det Almindelige — vil blive hange for at stille det de Opgaver, som han, hvis han havde været sikker, vilde have kunnet seet, at han kunde stille det. Altsaa, ogsaa overfor Vedelsen af Forsvarsvæsenet troer jeg, at denne Mangel paa moralisk Herredømme og moralisk Ansvarlighed vil være skadelig. — Dette er Hoveddragene af min Opfattelse af denne Sag, og det er en Selvsølge, at, naar jeg saaledes maa sige, at jeg ingenlunde kan slutte mig til den Doctrin, at Beherskelsen af de to Ministerier absolut skal forenes, saa vil jeg heller ikke kunne slutte mig til den foreliggende Adresse.

Men jeg vil, efterat have fremsat disse Bemærkninger om Sagen selv, endnu fremsætte

nogle Bemærkninger om den Adresse, hvori den omhandles. Jeg troer ikke, at denne Adresse er stiftet til at indgives til Kongen; thi den ligger paa flere Steder af saadanne Mængder, at jeg ikke troer, at den kan afaaa fra Thinget. Der staaer for det Første i 2den Pasus deraf: „Det er Deres Majestæts ubelukkende Ret at bestemme Ministrenes Antal og Forretningernes Fordeling imellem dem“ og dernæst kommer som Modsetning: „Men Deres Majestæt vil ikke miskjende den Følelse af Pligt mod Konge og Fædreland, der bringer Folkethinget til at benytte den Ret, som Grundloven hjemler det, til at udtale sig for Deres Majestæt i en allerunderdanigst Adresse angaaende en for vort Fædrelands Fremtid saa overordentlig vigtig Sag, som vort Forsvarsvæsenes meest betryggende Ordning maa erkjendes for at være.“ Men det er jo slet ikke nogen Modsetning. Det er ganske vist, at det er Kongens Ret at bestemme Ministrenes Antal og Forretningernes Fordeling mellem dem, men dermed staaer det jo aldeles ikke i nogen Modsetning, at vi udtale os om Forsvarsvæsenet. Hvorledes skulde Kongen nogenstinde kunne miskjende, at vi nu udtalte os herom, da vi dog i en foregaaende Samling have udtalt os vidtløftigt og udførligt derom. Det forekommer mig, at der ikke er god Sammenhæng eller Logik i den Ting. — I den derpaa følgende Pasus staaer der: „Under de Overveielser angaaende Rigets Forsvarsvæsen, som have sundet Sted efter de seneste skæbnesvangre Begivenheder, har der hos de Mænd, som have været kaldede til Raadslagning herom, mere og mere rodfæstet sig den Overbeviisning, at Forsvarets Styrelse gjennem tvende særskilte Ministerier af tvende ansvarlige Ministre maa ansees for uheldig og mislig i flere Maader“. Men det er jo ikke Tilfældet; der staaer, at „hos de Mænd, der have været kaldede til Raadslagning herom“, har den omhandlede Overbeviisning mere og mere rodfæstet sig. Den ærede Ordfører for Forslagsstillerne kan naturligtvis frit sige dette om sig selv. Men jeg har ogsaa havt den Ære at være kaldet til Raadslagning om vort Forsvarsvæsenes Ordning; jeg har været kaldet dertil først af mine Vælgere og, efter at have taget Sæde her i Thinget, af Thingets Med-